

Müderris Faik Sabri DURAN
(1882 - 1943)

ÖLÜMLERİNİN YIL DÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE

Müdürris Faik Sabri DURAN ve Prof. Ernest CHAPUT

1943 yılının ilkbaharı İstanbul Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü ve dolayısıyla memleketimiz coğrafya ailesi için pek acıklı bir mevsim olmuştur: biri müdürris Faik Sabri Duran gibi talebemize ve halkımıza coğrafyayı sevdiren ve bizde bu ilmin canlı ve tasvirli köşesini işlemeği bilen, diğeri morfolojide bir otorite olarak tanınmış bulunan ve uzun müddet derin incelemeler yaparak memleketimizin morfolojik özelliklerini belirten Dijon Üniversitesi jeoloji ve fiziki coğrafya profesörü Ernest Chaput gibi iki önemli elemanın bir ay içinde kaybetmiş bulunmaktadır. Son zamanlarda her ikisi hakkında mecmua ve gazetelerde muhtelif vesilelerle çıkmış yazılar çoktur [1]. Türk Coğrafya Dergisi de bu iki şahsiyeti daha ziyade coğrafyaya ve bilhssa memleketimiz coğrafyasına ve memleketimizde coğrafya öğretimine olan tesirleri bakımından incelemegi bir borç bilmıştır.

Müdürris Faik Sabri DURAN

(1882 - 1943)

1. Seyahat ve macera intibaları ile dolu kitapları, Jules Verne ve C. Flammarion gibi müelliflerin yarı ilmi görünen eserlerini okuyarak benliğini yoğurmuş olan *Faik Sabri*, tam mânasiyle bir yayıncı (publicist) olarak yetişmiş ve pek genç yaşında (1900) "Musavver Terakki", "Resimli Kitap" gibi mecmuaların başına geçmiştir. Olağanüstü bir iştiyakla mesleğine sarılmış bulunan bu genç muharrir, bütün hayatında

[1] a. Müdürris Faik Sabri Duran hakkında:

1. Gazetelerde; *Tan* (9 ve 10/V/1943), *Akşam ve Vakit* (9/V/1943), *Ulus* (12/V/1943), *Cumhuriyet* (18/5/1943).

2. Mecmualarda; *Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Sayı: , s., 196-97; *Türk Coğrafya Dergisi*, Yıl I, sayı I, s. 20, sayı II, s. 132, 135, sayı III ve IV, s. 267.

b. Prof. Ernest Chaput hakkında:

1. Gazetelerde; *İstanbul* (22/XII/1943.)

2. Mecmualarada; *Türk Coğrafya Dergisi* Yıl I, Sayı III ve IV s. 262-63; *Barış Dünyasında*, No. 16 (19/V/1944).

pek büyük bir dinamizm, tükenmez bir azim, görülmedik bir teşebbüs kudreti ile pek çeşitli işlere girişmiştir. O zamanlarda idadi mekteplerinin verdikleri kültür seviyesi daha yüksek olsaydı, kendisi de müsbet ilim terbiyesi ile yetişmiş bulunsaydı bu meziyetleri ile Faik Sabri'nin verimi keyfiyet bakımından, şüphesiz, daha fazla olacaktı.

2. Faik Sabri, ilk Osmanlı talebe kafilesiyle Paris'e tahsile gittiği zaman (1909) "Louis Le Grand" lisesinde M. Fallex'ten gördüğü coğrafya dersleri kendisinde bu ilme karşı pek şiddetli bir ilgi uyandırmış ve bir yıl sonra Paris Üniversitesine geçtiği vakit coğrafya ihtisası yapacak talebe arasına girerek L. Gallois, M. Dubois'nın derslerini dinlemiş ve ayrıca Amerika'dan gelip morfolojideki görüşlerini ve coğrafya öğretimindeki metot yeniliklerini Avrupa'ya da yaymak maksadiyle W. M. Davis'in Sorbonne'da konferans şeklinde verdiği derslerden de faydalanmıştır. Tahsil müddeti esnasında Avrupa'nın birçok yerlerine ve bilhassa Güney İngiltere'ye seyahatler yaparak bu makine ve para âlemi hakkındaki intibalarını, henüz talebe iken yayıncı (publiciste) gayreti altında İstanbul'da çıkan günlük gazetelere ve mecmualara "Avrupa mektupları" adı altında bir sıra yazılar yazmak suretiyle, bildirmiştir.

3. Tahsilini bitirerek Balkan Harbi (1912) içinde memleketine dönmüş bulunan Faik Sabri'nin orta ve yüksek öğretimde vazife aldığı ve coğrafya okuttuğunu görüyoruz. (*Meşrutiyet devrinde: İstanbul ve Vefa sultanileri, Maliye Mektebi, Yüksek Ticaret Mektebi, Mektebi Mülkiye, Darülmuallimin-i Âliye, Darülmuallimat, Darülfünun, İnas Darülfünunu*). Birçok mekteplerde aynı zamanda ders veren bu genç ve gayretli öğretmen, vazifesi icabı, çok defa yabancı kaynaklardan alınarak ilk, orta ve yüksek tahsilin ihtiyaçlarını sağlamak için kompilâsyon suretiyle birçok klâsik coğrafya kitapları meydana getirmiştir. Bu arada halk için de yazdığı eserler çoktur [2].

[2] Büyük milletlerden: *Japonlar ve Almanlar* (Sati' Beyle birlikte). Der-saadet, Kanaat, 1913, 108 s.; B. Mil.: *İngilizler, Macarlar*. Kan., 1914, 112 s.; *Osmanlı Coğrafya-i İktisadisi*. Kan., 1913. birinci tab. 312 s., ik. tab. 1915, 306 s.; *Avrupa*, Kan. 1913, bir. tab. 436 s., ik. tab. 1915, 433 s.; *Çocuklara ilk devri âlem*, Kan. 1915, 52 s.; *Yeni Coğrafyaya methal*, Kan. 1915, 26 s.; *Asya, Asya-i Şarkî Adaları, Afrika*, Kan. 1915, 518 s.; *Mekteplerde Coğrafya Tedrisatı* Kan. 1915, 80 s.; *Coğrafya i tabii dersleri, manatik-i kutbiye*, Kitaphane-i İslâm ve Askerî, 1914, 168 s.; *Çocuklar için coğrafya hikâyeleri*. 1914, 54 s.; *Çocuklara coğrafya dersleri*, Kit. İslâm. (birinci kısım) 1916, 80 s.; *ikinci kısım*, 1916, 112 s.; *Amerika ve Avustralya*; Kitap. İslâm. 1916, 128 s.; *Yeni Avrupa coğrafyası*, Kit. 1915, 368 s.; *Tahsil-i iptidaide coğrafya dersleri*. İst. Matb. Amire, devre-i ula, d. mutevasita, d. âliye üç kısım (muallimlere mahsus) 1915 - 1916. 213s.

8/IV/1329 (1913) te M. Saffet [Geylângil] in yerine İstanbul Darülfünunu Edebiyat şubesi *Coğrafya muallimliğine* tâyin edilmiş olan Faik Sabri, Almanya'dan yabancı profesörler getirilerek Darülfünun ıslah edildiği sırada (14/X/1915) İstanbul Darülfünunu Edebiyat Medresesi Coğrafya-i tabîi ve İslâm ve Türk Coğrafyası kürsüsüne *müderris* olmuştur. (Alman Prof. E. Obst, coğrafya-i beşerî, Osmanlı coğrafyası ve coğrafya usul ve tatbikatı derslerini vermekte idi). Daha sonra Faik Sabri'nin ders verdiği *Mevzii Coğrafya* kürsüsü *İslâm ve Osmanlı Memaliki ve Kıtaat Coğrafyası* adını almıştır.

Şehzadebaşı'nda Saffetpaşa konağında açılan (1918) Coğrafya Enstitüsünde Prof. E. Obst ile beraber bir taraftan halka coğrafi konferanslar vermek, diğer taraftan memleketimizde büyük ölçüde bir "Tetkikat-i İklimiye Encümeni" teşkil etmek hususunda Müderris Faik Sabri'nin büyük hizmeti dokunmuştur [3].

4. 10/X/1336 (1920) senesinde Müderris Faik Sabri Duran, Darülfünun'daki vazifesinden istifa ederek Londra ve Paris'e gidiyor, bazı iktisadî teşebbüslere girişiyor, hattâ bir aralık Paris'te açılan "Milletlerarası tezyini sanayi" sergisinde devletimiz adına fahrî başkomiserlik yazıfesi görüyor ve bu müddet zarfında "publiciste" aşkını kaybetmiyerek *Akşam* ve *Cumhuriyet* gazetelerine Avrupa'dan makaleler gönderiyor.

5. 1926 senesinde teşebbüslü müderris, tekrar yurda dönerek sırasıyla Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye dairesinde tercüme işlerinde (1926-1928), daha sonra İstanbul'da Devlet Matbaası müdürlüğünde (1928-1930), Gazi Terbiye Enstitüsü müdürlüğünde (1930-1931), Haydarpaşa ve nihayet Galatsaray liselerinde öğretmenliklerde bulunuyor ve ölünceye kadar bu vazifeyi bırakmıyor. Bu ikinci öğretim safhasında (Cumhuriyet devrinde) Müderris Faik Sabri Duran, yine eski dinamik teşebbüs karakteri ile bir taraftan yeni programlara göre ortaokul ve lise coğrafya kitapları serisi meydana getiriyor, diğer taraftan dilsiz ve ya yazılı hartalar ve ortaokul ve liseler için atlaslar bastırıyor [4]. Ken-

[3] T. C. D. Yıl I, Sayı I, s. 20 ve Sayı II, s. 125 ve 132, 135.

[4] *Çocuklara coğrafya kıraatleri*, I Akşam Mat. 1934, 103 s.; *İstanbuldan Londraya şileple bir yolculuk*, Akş. mat. 1934, 267 s.; *Bir Türk kızının Amerika yolculuğu*, İst., 1935, 251 s.; *Bugünkü Almanya, Fransa, Amerika, İngiltere, İtalya, Rusya, Japonya, Türkiye*. Yedigün, 1937 - 1938; *Yeryüzü gökyüzü*. 1935, Akş. mat. 230 s.; *Hayvanlar âlemi*. Kanaat, 1938 bir. tab., 1943 üç. tab., 244 s.; *İnsanlar âlemi*, Kan. 1939, 266 s.; *Kâşifler âlemi*, (Kan. 1944, . . . s.). *Coğrafyaya ilk adım*, 1934, bir. tab., 1943, dörd. tab., 115 s.; *Coğrafyaya ders hazırlıkları*, Kanaat. Klâsik mektep kitapları: *Ortaokul coğrafya kitabı*, Sınıf I. Kan., bir. tab. 1939,

disi 1941 de Ankara'da toplanan Coğrafya Kongresine iştirak etmiş ve ölünceye kadar T. Coğr. Kurumu'nun Umumî Merkez Heyeti âzası olarak kalmıştır.

Öğretim vazifesinden başka her aydın genç gibi dimağ mahsulü yazıları ile bir geçinme yolunu tutmuş bulunan Faik Sabri Duran, bir "publiciste" gayretiyle yalnız coğrafi mevzulara değil, pek çeşitli bilhahalarında da cep muhtırası, almanaklar, ansiklopediler çıkarmak suretiyle gösterdiği faaliyet yüzünden memleketimizde eşine az raslanır tanınmış bir muharrirdir. Tarihçi Ahmet Refik, meselâ Lâle devrini yazarken bize tarihî vakaları nasıl canlandırarak ve içlerine fanteziler ve heyecanlar sokarak *zaman ilmîni* (tarih) sevdirmiş ise, Faik Sabri Duran da coğrafi mevzuları canlı ve tasvirî tarafından yakalamak, coğrafi manzaraları bir ressamın fırçasıyla tablosuna resmettiği gibi, kalemi ucuna dökerek *mekân ilmîne* (coğrafya) öyle bir istikamet vermiştir. Okul kitaplarına bol bol koyduğu resimler (fotoğraflar), hartalar, grafikler ve bilhassa açık ifadesi ile eserleri mektepliler ve halk tarafından çok sevilmiştir. Bu itibarla azimli müderrisin memleketimiz coğrafya hayatında yüksek bir mevki vardır: *isim coğrafyası* yerine *tasvirî coğrafya'yı* memleketimize sokan Faik Sabri Duran, her halde coğrafya tedrisi sahasında bir devir açmış demektir. Ölümü coğrafya ailesi için olduğu kadar da memleket için de acı bir kayıptır.

Profesör Ernest CHAPUT

(1880 - 1943)

İstanbul Coğrafya Entsitüsü Meşrutiyet ve Cumhuriyet devirlerinde, oldukça kısa bir zaman zarfında (1915 - 1928), birbiri ardınca, coğrafya ve jeoloji sahalarında memleketimiz içinde araştırma ve incelemeler yapabilecek üç yabancı mütehassıs çağırılmış ve ancak üçüncüsünde yani Dijon Üniversitesi Jeoloji ve Fizikî Coğrafya Profesörü Er-

16 ncı tab. 1943, s. 144 s.; -Sınıf II. (1939-1943), 170 s.; Sınıf III (Yeni Türkiye coğrafyası), 120 s. . Lise coğrafya kitapları: *Genel coğrafya dersleri* (Lise. I.), 1939, 344 s.; *Büyük devletler ve komşu hükümetler coğrafyası* (Lise II), Behçet Güçer ile beraber. 1942, 170 s.; *Türkiye Coğrafyası* (Lise III), 1943, 120 s.

Hartalar: *Türkiye* (1/1 000 000), *Avrupa* (1/5 500 000), *Asya* (1/10 000 000), *Coğrafya defterleri* (Orta mektepler için).

Atlaslar: *İlk atlas*, Kan. 16 s., *Orta atlas*, Kan. 40 s., *Büyük atlas* 1937, 72 s. Bunlardan başka *Hayat ansiklopedisinde* coğrafya maddeleri ile "Gül" kelimesine kadar hayvanat, nebatat ve jeolojiye ait maddeleri yazmıştır. *Salih Murat Uzdilek* ve *Zekeriyya Sertel* ile beraber *Çocuk ansiklopedisini* (iki cilt) çıkarmıştır.

Profesör Ernest CHAPUT
(1880 - 1943)

nest Chapitre' nün şahsında istediği ilmî vasfı ve profesörlük meziyetlerini en iyi şekilde bulabilmiş ve bu âlimden gerek Coğrafya ve Jeoloji enstitüleri, gerek memleketimiz çok faydalanmıştır [1].

Profesör E. Chaput, fakir bir ailenin evlâdı olarak yetişmiş, açık ve keskin zekâlı, derin bilgili, alçak gönüllü, melek huylu, kelimenin tam mânasıyla âlim ve kâmil bir insan idi. Babası "Lorraine" li olan bu Paris'li âlim "École Normale Supérieure" talebesi sıfatiyle Sorbonne'un fen fakültesinde tabiat ilimlerinden lisans diplomasını aldıktan ve "agrégation,, imtihanını geçirdikten sonra Fransa liselerinde bir müddet tabiat ilimleri okutmuş ve öğretmenliği esnasında her sene tatilde iki ay kadar sahada jeoloji ve morfoloji incelemeleri ile uğraşarak on sene içinde Lyon Üniversitesi Profesörü *Ch. Depéret*'den doktorasını almış [2], ilk önce Strasbourg, sonra da (1928) Dijon Üniversitelerinin jeoloji kürsülerine profesör seçilmiştir. "Alüvyonlu taraçalar" üzerine yaptığı araştırmalar ve incelemeler ile ilim âleminin dikkatini çeken Profesör, Dijon Üniversitesine geçtiği sene (1928) İstanbul Coğrafya Enstitüsünün ve Darülfünunun teşebbüsü üzerine Maarif Vekilliğinin Hariciye Vekâleti yolu ile yaptığı temaslar neticesinde ve Paris Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin fizikî coğrafya profesörü *E. de Martonne*'nin tavsiyesi üzerine ilk önce üç sene müddetle Prof. E. Chaput, Coğrafya Enstitüsünün *Fizikî Coğrafya* kürsüsüne çağırılmış bulunuyordu (14/X/1928). Batı Anadolu gibi bazı bölgeleri müstesna, jeoloji ve morfolojisi, genel olarak, pek sathi bir şekilde bilinen memleketimiz, profesör için geniş bir araştırma ve inceleme ve dolayısıyla iştiharına vesile teşkil edecek bir saha idi. Bunun için Profesör, kendi memleketi tarafından gösterilen idarî engellere rağmen üç defa konturatını yenilemeğe muvaffak oldu. Bu suretle bir müddet kış sömestirlerini Fransadaki vazifesi başında bulunmak, yaz sömestirleriyle büyük yaz tatillerini memleketimizde geçirmek ve Coğrafya ve Jeoloji Enstitülerinde icabeden ilmî vazifelerle uğraşmakla beraber her iki enstitü elemanlarıyla birlikte memleketimiz içinde on bir sene kadar (1939 senesine kadar) incelemeler yapmak üzere bizde oldukça uzun bir zaman kalmıştır.

Profesör müsbet düşünceli, sağlam bir dimağa sahip ve bilhassa her şeyden evvel birer müşahede ilmi olan jeoloji ile morfoloji metotla-

[1] Türk Coğrafya Dergisi; *Son yarım asırda Türkiyede coğrafya*. Yıl I. Sayı III ve IV, s. 262, 263 not 4, s. 268-270.

[2] E. CHAPUT; *Recherches sur les terrasses alluviales de la Loire*, Thèse, Lyon (1917) et Ann. Univ.; Lyon, nouv. ser., I. 41, 303 s., 23 şek., 3 levha, 1 harta.

rını gayet iyi kavramış bir zat olduğu için ilk işi memleketimizde bu ilimlere ait gayet bol malzeme ve vakıa toplamak olmuştur. Toplanan nümunelerin işlenmelerinde, tertip, tanzim ve tesbitlerinde bütün seyahatlerine iştirak etmiş olan jeoloğ refikası *Madam E. Chaput*'nün pek büyük payı vardır. Müspet ilim titizliğiyle profesör, sahre ve fosil nümunelerinin incelemelerinde Fransa'nın mütehasşıs volkanolog, petrograf, paleontolog... larını harekete getirmiş (18 kadar) ve bu malzeme üzerinde senelerce uğraşmıştır. Profesör, çalışmalarını daima malzeme ve vakıaları toplamağa doğru yöneltmiş olduğu için ilmî spekülasyonlardan çok çekinirdi, hükümlerinde, sentezlerinde ihtiyatı elden bırakmazdı. Haklı tenkitleri kabul eder ve senelerce üzerinde düşündüğü meseleler hakkındaki görüşlerini yonî veriler ve uzun münakaşalar neticesinde, icabederse ilim adamına yakışır bir tarzda, değiştirmekten çekinmezdi.

Profesör E. Chaput, sadece bir tetkikçi değil aynı zamanda pek kuvvetli bir terkipçi idi. İncelemelerinin tespit edilmiş neticelerini ve bilhassa jeomorfojeni meselelerini gerek Fransız Fen akademisinde yaptığı "comptes rendus,, ler, gerek "congrés des sociétés savantes,, ta ve gerek milletlerarası coğrafya ve jeoloji kongrelerinde müdafaa ettiği raporlar ile ilim âlemine yaymıştır. Fakat E. Chaput'nün bizdeki incelemelerinin neticeleri iki mühim eserinde çıkmıştır: "Voyages d'études géologiques et géomorphogéniques en Turquie" ile "Phrygie".

Yaşlı profesörü Ch. Depéret, nasıl bir "quaternaire,, jeolojisi mütehasşısı olarak cihanda tanınmış ise, Profesör E. Chaput'ye de memleketimizdeki tetkikleri Doğu Akdeniz âleminin bir neojen ve umumiyetle "tertiaire,, âlimi şerefini kazandırmıştır. Memleketimizin tektonik yapısına tamamiyle nüfuz ettiği ve Anadolu jeomorfojenisine dair daha birçok eserler çıkarabileceği bir anda profesörün beklenilmedik ölümü bizim için yerine getirilmesi mümkün olamıyan bir kayıptır. Bizde yaptığı hizmetlere karşı meslek arkadaşlarının ve talebelerinin göz yaşları kâfi değildir; Türk dostu, ilim âşığı olan bu büyük simâya yalnız biz değil, ilim ağlasın!

Prof. E. Chaput'nün gerek akademiye verdiği bir veya birkaç sayfalık "comptes rendus" ler, gerek küçük broşürler gerek hacimli eserler olmak üzere meydana getirdiği dîmağ mahsullerini İstanbul Üniversitesine gelmezden evvel ve sonra olmak üzere iki kısma ayırabiliriz. *I. Fransada iken:*

1917. İlk eseri tezidir (bak. not. 2).

1920. Remarques sur le rôle des décrochements dans la tectonique de la Côte d'Or. *C. R. Ac. Sc. T. CLXX*, 1 er semestre. s. 1586 - 1588.

- 1921 - 1928 Révision des feuilles de Châlon-sur-Saône, Macon, Dijon. *Bull. Serv. Carte Géol. Fr.* (C. R. des collaborateurs 1:80.000 Fransız jeoloji haritalarını yeni incelemelere göre gözden geçirme).
1922. Observations géologiques sur la montagne de Bar. *Mem. Acad. Dijon.*
1923. Observations complémentaires sur les alluvions et les terrasses de la Loire. *Bull. Soc. Géol. et Minér. Bretagne*, t. 4, fasc. 2. s. 101 - 112.
1923. (L. Perriaux ile birlikte) Existence de sables albiens et de poudingues calcaires sur les hauts plateaux de la Côte d'Or. *C. R. Ac. t. CLXXXVI*, 1 sept. s. 1164 - 1166.
1924. Deux types de nappes alluviales: terrasses monogéniques et terrasses polygéniques. *C. R. Ac. Sc.*, t. 178, s. 2187 - 2188.
1924. L'origine des terrasses de la Garonne. *Bull. Soc. Géol. Fr.*, 4 e sér, t. 24, p. 449 - 461, 4 şek.
1924. Recherche sur les terrasses alluviales de la Seine, entre la Manche et Montereau. *Bull. Serv. Carte Géol. Fr.*, No. 153 (t. 27), 140 s., 22 şek., 5 lev.
1924. Les plaines alluviales de l'Ouche et des Tilles. *Mem. Ac. Dij.*
1924. (G. Chaput ile birlikte), Position stratigraphique et faune de l'Oolithe corallienne de la Côte d'Or. *C. R. congrès Soc. Savantes, Sciences*, 11 s.
1925. L'origine de la terrasse de la Garonne. *C. R. Somm. Soc. Géol. Fr.*, s. 135-136.
1926. Revision de la feuille de Dijon. *Bull. Serv. Carte Géol. Fr.* t. XXX (No. 162).
1927. Recherche sur l'évolution des terrasses de l'Aquitaine. *Bull. Soc. Hist. Nat. de Toulouse*, t. LVI., 1 er tr.
1927. Etude sur l'évolution tectonique et morphologique du Col structural de la Côte d'Or. *Bull. Serv. Carte Géol. Fr.*, No. 167, 16 s. 2 levh.
1927. Les principales phases de l'évolution de la vallée de la Seine. *Ann. de geogr.* t. XXXVI.
1928. Livret-Guide de l'excursion géologique inter universitaire en Bourgogne (R. Ciry ile birlikte) *Ac. Sc. Ar. et. Bel. Lettr., Dijon.*
1928. Les terrasses des régions atlantiques françaises (G. Dubois'nun iştirakiyle). *Union géogr. internationale.*
1930. Le role des surfaces polygéniques dans le modelé, *Congr. Géol. Inter; Rapport de la comission des terrasses, Florence.* s. 78-82.
- II. İstanbul Darülfünununa geldikten sonra:
1930. (İ. Hakkı [Akyol] ile birlikte). Ankara civarında suların cereyanına ve onlardan istifadeye dair mülâhazalar. *Coğr. enst. Neşr.* No. 2. 14 s., 2 hart.
1930. (İ. Hakkı [Akyol] ile birlikte). İzmir civarının bünyesine ait tetkikler. *Coğr. enst. neşr.* No. 1. 24 s. 4 levh. 1 hart.
1931. Türkiyenin tektonik tarihçesine umumî bir bakış. *Geol. enst. neşr.* Sayı 6. 55 s. 2 hart.
1931. Ankara mintakasının 1:135.000 mikyasında jeoloji hartasına dair izahat. *Geol. Enst. neşr.* Sayı 7, 25 s. 1 hart.
1930. (R. Hovasse ile birlikte) Notice préliminaire sur le crétacé supérieur de Zekeryaköy, au N. de Constantinople. *F. Fak. Mecm.* Altıncı sene, Sayı 4.
1931. İstanbul civarındaki neojen arazisinin bünyesi hakkında mülâhazalar. *Geol. Enst. neşr.* No. 5.
1932. Observations géologiques en Asie Mineure: les terrains à Fusulinidés, *C. R. Ac. Sc.* t. 194, s. 1592, séance 2 mai.

1932. Observations géologiques en Asie Mineure: le Trias de la région d'Angora. *C. R. Ac. Sc.* t. 194, s. 1754, séance du 17 mai.
1932. Observations géologiques en Asie Mineure: le Crétacé supérieur dans l'Anatolie Centrale. *C. R. Ac. Sc.* t. 194, s. 1960, séance du 30 mai.
1932. (A. Michel-Levy ile birlikte). Contribution à l'étude des terrains Anté-Néogène de l'Anatolie Centrale. *Bull. Soc. Géol. Fr.* ser. 5, t. 11, s. 285-292, 3 lev.
1932. Contribution à l'étude géologique de la Turquie. *C. R. Sc. Géol. Fr.* No. 2
1932. Observations sur quelques volcans de l'Anatolie intérieure. *Congr. Soc. Säv.* s. 14 Séance du 18 janv. 1 s.
1932. Observations sur l'Hydrographie de l'Asie Mineure, *Bull. Sec. Géogr.* 4 s. Savantes (65 ème). s. 155, 156.
1933. L'Anthracolithique dans l'Anatolie Centrale *C. R. Ac. Sc.* t. 197, s. 1134, séance du 13 nov.
1934. (İ. Hakkı [Akyol] ile birlikte). Göksu vâdisinde Gölcük menderesi. *Coğr. Enst. neşr.* No. 3, 8 s. 2 şek.
1934. (Hamit Nafiz Pamir ile birlikte). İstanbul garbinde neogen arazisi hakkında müşahedeler. *Geol. Enst. neşr.* No. 9, 12 s.
1933. Etudes sur l'évolution du modelé de l'Anatolie et de la Thrace. *Congr. Intern. Géogr.* (Paris, 1931), 1933. II, s. 641-650.
1935. Eocène du plateau de Galatie (Anatolie Centrale). *C. R. Ac. Sc.* t. 200, s. 767, Séance 25 fev.
1935. Les plissements tertiaires de l'Anatolie Centrale. *C. R. Ac. Sc.* t. 201, s. 1404, séance 23 dec.
1936. Observations géologiques dans les régions méridionales de l'Anatolie Centrale. *C. R. Ac. Sc.* t. 202, s. 148, séance 13 janv.
1936. Voyages d'études géologiques et géomorphogéniques en Turquie, *Mémoires Institut Français Archéologie de Stamboul*, II 1, 312 s., 28 levha.
1938. Le Permien et l'Eocène dans le Sud-Ouest de l'Anatolie intérieure. *C. R. Ac. Sc.* t. 200, s. 1663, séance 30 mai.
1938. (S. Gillet ile birlikte). Les faunes de Mollusques des terrains à Hipparions Gracile. *Bull. Géol. Fr.* 5e ser. t. VIII, s. 363-388, 3 levha.
1938. Au pays des tombeaux phrygiens. *Mem. de Ac. Sc., Ar. et Bl. Let. Dijon.* 8 s. 2 levha 1 harta.
1939. Observations sur les terrains crétacés et tertiaires du Taurus Orinental. *C. R. Ac. Sc.* t. 208, s. 2091, séance 26 juin.
1941. Phrygie. t. I. Géologie et Géographie Physique, *Mémoire Institut Français Archéologie de Stamboul*, 144 s. 5 levha, 1 harta.

I. Hakkı AKYOL

Le Professeur Ernest CHAPUT

(1880 - 1943).

Voici déjà presque une année que le corps de ce noble géologue français git sous le sol de sa patrie.

La Revue Turque de Géographie (Türk Coğrafya Derg'si), dans un sentiment de profonde reconnaissance, se fait un devoir de rappeler aux géographes, et, plus particulièrement, aux intellectuels turcs, le service rendu à notre pays par ce savant dont la mort prématurée a affligé profondément ses collègues, ses amis et ses élèves.

Le regretté professeur de géologie de l'Université de Dijon, parmi tant d'autres spécialistes étrangers appelés à l'Institut de Géographie depuis sa réorganisation (1915 - 1928), réunissait d'une façon unique et exemplaire les qualités intellectuelles et morales qui font le savant et l'homme, digne de ce nom.

Durant son séjour en Turquie, de 1928 à 1939, le Professeur Ernest Chaput s'est consacré d'une part à l'organisation et à l'activité des deux instituts de géographie et de géologie de l'Université d'Istanbul et a dirigé d'autre part les recherches géomorphogéniques, assisté dans tous ses travaux par les éléments turcs des deux instituts.

Madame E. Chaput, son épouse, géologue elle aussi, l'accompagnait dans toutes ses excursions et participait à ses recherches, ordonnant les matériaux et les étudiant parfois elle-même.

Le professeur Chaput avait pour principe constant et pour méthode invariable de recueillir des faits, de les comparer, de les étudier, de les discuter avant de proposer des synthèses, qu'il soumettait sans cesse au contrôle des faits nouveaux que ses recherches et celles de ses collaborateurs lui découvraient. Il n'aimait pas s'aventurer dans les spéculations. Il poussait à l'extrême le souci de la précision et de l'exactitude scientifiques.

Par une probité, encore une fois exemplaire, il faisait appel, pour confirmer ses résultats, à la compétence des spécialistes les plus qualifiés et les plus éminents. Après chaque année de recherche, il soumettait les échantillons de fossiles ou de roches qu'il avait recueillis dans ses campagnes à l'examen des volcanologistes des pétrographes et des paléontologues de son pays.

Ce n'est qu'après s'être ainsi confirmé la valeur de ses données qu'il en faisait la synthèse finale, restant toujours dans ses déductions d'une extrême prudence et d'une même réserve.

Il était dans la pleine force et dans la pleine activité de son esprit. Nul doute qu'il aurait pu rendre encore de précieux services à la Turquie et à la science en général.

Il était un véritable ami de notre Pays, et nous l'aimions comme tel autant que nous l'honorions comme savant. Sa mort, qui nous a si douloureusement touchés, est un deuil irréparable pour nous et une perte pour les sciences géologiques.

Mais il vivra toujours dans notre mémoire par les nombreuses notes, observations et études qu'il nous a laissées et surtout par ses deux grands ouvrages publiés dans la collection des Mémoires de l'Institut Français d'Archéologie d'Istanbul: "Voyages d'études géologiques et géomorphogéniques en Turquie "et" La Phrygie " qui constituent les témoins durables et précieux de sa compétence et de sa consciense scientifique.

I. Hakki AKYOL

